

Rehberlik Postası

Eğitim: Eyüboğlu

Olumlu İlişkiye Engel Olan Vücut Dili

Değerli Anne ve Babalar,

Bu ayki bültenimizde hem öğretmenlerin hem de ebeveynlerin yaşadığı bir konu olan saldırgan davranışlara değinmek istedik. Agresif davranışların altında yatan etmenlere ve çocuklarımızın sergilediği saldırgan davranışlar ile bize ne anlatmak istediklerine ışık tutmaya çalıştığımız bültenimizde ayrıca bu davranışlar karşısında paniğe kapılmadan neler yapılabileceği ile ilgili önerilerimize de yer verdik.

“Çocuklardaki Saldırgan Davranışlar” konusunda yol göstermeyi amaçlayan bültenimizin sizlere faydalı olması dileğiyle.

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Birimi

2-3 yaşlarında başlayan ve dozu zaman zaman çoğalıp azalan, çoğu ailenin karşılaştığında ne yapacakları konusunda kararsız kaldıkları bir durum biçimidir agresif davranışlar.

Diyelim ki hafta sonu çocuğunuzla bir oyun parkına gittiniz, çocuğunuz parkta oynayan diğer çocukların arasına karışarak oynamaya başladı. Ama birden işlerin yolunda gitmediğini fark ettiniz. Neden mi? Parkta veya okulda, daha doğrusu çocukların toplu olduğu yerlerde en azından bir çocuk vardır ki, diğerlerini rahatsız eder; her fırsatta onları itmek, ısırarak veya onlara vurmaya ister. Bu olayda da mutlaka benzer bir durum yaşanmıştır. Bu durum okulda ya da parkta yaşanırsa diğer çocukların anneleri sinirlenir; genellikle de agresif çocuğun ailesinin verdiği eğitimin yanlış olduğu düşünülür, şikayet edilir, mümkünse bu çocuğun gruptan uzaklaştırılması istenir. Aileler çocuklarının agresif davranan çocuğa yaklaşmalarını istemez.

O artık saldıran çocuk rolünü üstlenmiştir.

Aslında farklı bir gözle bakarsak küçük çocukların; onlara ilk anda hoş gelen, heyecanlandırıcı, gücünü ortaya koyan bu davranışları denemek için yaptıklarını görürüz. Vurmak, ısırarak, saçından çekmek caziptir, heyecan vericidir; çocuğun güçlü olduğunu, kuvvetini, elinin çabukluğunu göstereceği yollardır bunlar.

Bu davranışın ne kadar kabul edilebilir, ne kadar kabul edilemez olduğuna karar verebilmemiz için; “saldırgan davranışın” anlamı, özellikleri ve nedenleri üzerinde yeterince düşünüyör muyuz acaba?

Öncelikle şunu bilmeliyiz ki; saldırganlık davranışının türü ve miktarı üzerinde doğuştan getirilmiş davranışlar olmasının yanı sıra, öğrenmenin önemli bir etkisi vardır. Yani insan olarak hepimizin içinde bir agresif güdü vardır. Bu güdü sadece fiziksel varlığımız tehdit altındayken ortaya çıkmaktadır. Çocuklarda da; var olan ihtiyaçlarının (güvenlik, mutlu olma...gibi) şekil değiştirerek farklı biçimde ortaya çıkması olarak tanımlanabilir.

Sürekli saldırgan davranışlar sergileyen çocuklar; anlaşılmaz, geçimsiz ve sinirlidir. Arkadaş ilişkileri gergin ve sürtüşmelidir. Durmadan kuralları çiğner ve “ceza” görürler, cezadan etkilenmez ya da kısa süreli etkilenmiş gibi görünürler. Olağan anlaşmazlıkları dahi bilek gücüyle çözmeye çalışırlar. Öfkelerini yenemezler ve sürekli kendilerini haklı çıkarmaya çalışırlar. Tepkileri ölçsüz ve durumla orantısızdır.

Her ne kadar sosyal olarak onaylamadığımız bir davranış şekli olsa da; önemli olan alınan sonuç değil, yapılan eylemdeki bilinçlilik. 0-6 yaş; fiziksel saldırganlığın sözel saldırganlığa nazaran daha net izlendiği bir dönemdir. Şüphesiz 1-2 yaşındaki bir çocuk, 6 yaşındaki bir çocuğun saçını çekiyorsa sorun olmaz. O henüz bu yaşlarda başka çocukların hislerini anlayamaz, kendini onun yerine koyamaz. Fakat yaşı ilerledikçe bu davranışının yetişkinler tarafından onaylanmadığını, annesinin, arkadaşının ya da öğretmenin üzüldüğünü fark edecek; diğerlerinin canını yaktığını, kendini kabul ettirmek için başka yolların olduğunu öğrenecektir. Bu aşamada biz yetişkinler onun hangi davranışlarını problem olarak algılamalıyız? Belki de işe problem ölçütlerini belirlemekle başlayabiliriz:

- **Yaşa uygunluk:** Örneğin; 2 yaş çocuğunun zaten istenileni yapmama eğilimi vardır. Kısacası bu yaşta agresif tavırlar sergilemesi oldukça doğaldır.
- **Yoğunluk:** 5 yaş çocuğu için öfke ve huysuzluk doğal bir davranışken, eğer bu davranışlar arkadaşlarına aşırı fiziksel zarar vermeye kadar varıyorsa bu bir sorundur.
- **Süreklilik:** Agresif davranışının sürekli devam edip etmemesi veya sıklığı bu davranışın problem olarak algılanmasında bir ölçüttür.

0-6 yaş arasında var olan saldırgan davranışların sebepleri nelerdir?

- Anne babaların çocuğu sürekli kontrol altında tutmaya çalışması.
- Çocuğun yetişkinlerden anlayışsızlık ve yetersiz sevgi görmesi.
- Agresif davranışların ebeveynler tarafından pekiştirilmesi. Özellikle erkek çocuklara "Sana vurana sen de vur!" denmesi ya da arkadaşı ile anlaşmazlık yaşadığında "Görüyor musun haylazı, kaşla göz arasında ne yaptı." diyerek biraz da memnuniyet ve hayranlık dile getirilmesi.
- Anne babanın tutarsız ya da olumsuz davranışlar sergilemesi, çocukla aralarındaki iletişimin iyi olmaması.
- Çocuğun ebeveyni örnek alması. Mesela; babanın anneye bağırarak iş yaptırması, annenin çocuğa yemek yedirebilmesi için onu azarlaması, ebeveynin çocuklarını severken canlarını yakacak kadar sıkarak temas kurması.
- Çocuğun daha fazla dikkat çekme isteği. Onlar bilirler ki, eğer arkadaşının canını yakarsa öğretmeni ya da annesi yanına hızla gelecek, ne olduğunu soracak ve bu olay konu olacak.
- Kendini sözel olarak ifade edememesi, konuşma zorluğu yaşamaması ya da konuşabilmek için tez canlı, sabırsız davranması.
- Televizyon ve kitle iletişim araçlarının olumsuz etkileri. Çocuklar birçok davranışı gözlem yolu ile öğrenirler ve gözlemlerini taklit ederek hayata geçirirler. Televizyonda gördüklerini de, gözlemledikleri birçok davranış gibi taklit ederler.

Onlar için biz neler yapabiliriz?

- Çocuğun istekleri, agresif davranışlar sergilediğinde yerine getirilerek davranışı pekiştirilmemeli. Böylece davranışının dezavantajlarını görmesi sağlanmalı.
- Bu davranışlar ortaya çıktığında, yetişkinler sakin davranmalı. Ani tepki vererek "hayır, yapma, dur" gibi engelleyici cümleler kurmak yerine "ben dili" kullanılmalı.
- Sosyal olgunluğuna uygun çeşitli sorumluluklar verilmeli, çocuk başarıya duygusunu yaşamalı.
- Dışarıda oynamasına izin verilerek gerilimini azaltmasına ve enerjisini boşaltmasına imkan sağlanmalı. Gerekirse adı konmamış bir "saldırganlık köşesi" oluşturulup; kızgınlık, öfke gibi duygularını bu alanda yaşamasına izin verilmeli.
- Çocuk gerginken onunla tartışmak veya konuşmaya çalışmak yerine sakinleşmesini beklemeli ve bu davranışın sebepleri yetişkin tarafından ortaya çıkarılmalı.
- Olumsuz davranışlar ön plana alınıp sürekli eleştirmek yerine, olumlu davranışlar vurgulanarak çocuk ödüllendirilmeli.
- Saldırgan davranış diğer çocukların güvenliğini ciddi bir şekilde tehdit etmediği sürece bu davranışın üzerinde durulmamalı.
- Eğer sorun özellikle bir grup içinde yaşanıyorsa çözümü de grup içinde bulunmalı.

Çocuklarımızın; sergilediği saldırgan davranışlar ile ne anlatmak istediklerini gözlemlemek bizlere ipuçları verecektir. Sergiledikleri davranış biçimlerini olumsuz olarak değerlendirmeden, gelişimlerinin bir özelliği olduğunu kabul ederek, onlara model olarak ve saldırgan davranışlarını olumlu bir davranış biçimine dönüştürmelerine yardımcı olarak gelişimlerine olumlu katkıda bulunabiliriz.

Kaynakça: *İnsan ve Davranışı – Doğan Cüceloğlu*